

הביניני ואלמדה

ה'תשפ"ו תשפ"ו
גליץ
מגיד

אוצרות דעת, נטפי חיוזוק ופרקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

הביניני – ואלמדה!

הבנת התורה המביאה לידי מעשה!

הזכות שייתנה עליהם התורה, ואילו הר סיני - עניו היה. אבל אם כן, מדוע ניתנה התורה על הר בכלל? מדוע לא ניתנה בעמק, שהוא ביטוי ישיר עוד יותר של שפלות וענווה?

ואלמדה: ותשובתו היא - כמו שנתבאר לעיל - שהתורה ניתנת דווקא במקום שיש בו שילוב של שני קצוות:

מצד אחד - תוקף, עוז, וגבורה רוחנית. "ויגבה לבו בדרכי ה'" - צריך שיהיה לאדם תוקף לעמוד על עקרונות של אמת וקדושה.

ומצד שני - ביטול מוחלט, ענוה וכניעה גמורה לרצון ה'.

כי מי שאפשר לדרוך עליו והכל טוב, וגם כשאין דברים מתנהלים כשורה, הוא לא רואה צורך להעיר - אינו במצב הנכון. צריך שיהיה לו ליהודי גם עזות דקדושה, ולומר: 'כך נכון, וכך צריך יהודי להתנהג...' רק הקב"ה יכול להביא את ההרגשים של האדם לשילוב כזה, אבל חייבים להגיע לזה - מדת הנצח של הקב"ה מצד אחד, ומדת המלכות מצד שני. ביטול, לית ליה מגרמיה כלום. בלי זה אי אפשר לקבל את התורה. יצירה נפלאה היא שיהיו שני הדברים האלה בזמן אחד!

הר שהוגבה על-ידי הענוה

הביניני ואלמדה: במדרש תנחומא פרשת וירא איתא: "מתחילה היה [הר המוריה] מקום עמוק, כיון שאמר הקב"ה לשרות שכונתו עליו ולעשות מקדש, אמר אין דרך מלך לשכון בעמק אלא במקום גבוה ומעלה ומיופה ונראה לכל, מיד רמז הקב"ה יתברך לסביבות העמק שיתקבצו ההרים למקום אחד לעשות מקום השכינה, לפיכך נקרא 'הר המוריה' שמירתו של הקב"ה יתברך נעשה הר!"

במדרש תהלים (פרק סח) איתא: "ה' מסיני בא" (זאת הברכה לג. ב) - סיני מהיכן בא? מהר המוריה נתלש, כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו. אמר הקב"ה: "הואיל ויצחק אביהם נעקד עליו, נאה לבניו לקבל עליו את התורה!" וכן הוא בילקוט ראובני (פרשת יתרו): "נעקר הר המוריה ובא למדבר כדי שתינתן התורה על המקום המעולה הזה!". וכך מדויק מהנוסח בפיוט 'יום שבתון אין לשכוח' - "דיבר בקדשו בהר המור, זכור ושמור וכו'" - הרי שזכור ושמור שנאמרו בהר סיני, נאמרו בעצם בהר המור, כי הר סיני הוא הר המור - הר המוריה.

מדוע בהר סיני?

הביניני: והנה המפרשים שואלים, שלכאורה אינו מובן, אם עיקר מעלת המקום היא בזכות עקדת יצחק - מדוע לא ניתנה התורה בהר המוריה עצמו? מדוע לא נכנסו לארץ, אל מקום המקדש, וקבלו את התורה שם?

ואלמדה: התשובה היא - שהתורה צריכה להינתן דווקא במקום משולב:

מצד אחד - 'מדבר', שמסמל ענוה וביטול גמור, ומצד שני - 'הר המוריה', מקום של תוקף ומסירות נפש.

דווקא השילוב הזה - של הכנעה וענוה עם תוקף ומסירות נפש - הוא שיוצר את הכלי השלם לקבלת התורה!

הביניני: הרבי ר' העשיל מקראקא זצ"ל שואל שאלה יסודית: הרי אנו מלמדים את הילדים כבר בגיל צעיר - שהתורה ניתנה דווקא על הר סיני משום שהוא היה עניו מכל ההרים. כל ההרים הגדולים התקוטטו ביניהם על

הרבינינות

יש הר אחד בעולם שהוגבה על-ידי ענוה. התקבצה בו כל-כך הרבה ענוה, כל-כך הרבה ביטול להקב"ה, ולכן השכינה שורה עליו ויש לו תוקף לדברים שבקדושה. מביא הקב"ה את ההר הזה אל אמצע המדבר, אשר האויר בו הוא אויר של ענוה, ובני ישראל מתייצבים בתחתית ההר, ורק כך הם יכולים לקבל את התורה!

הבין ולהשכיל
לשמור
ולעשות!

התורה

קיבלנו תרי"ג מצוות
למה מדברים רק על תורה?

ההבנה

כיצד ההבנה בתורה
משנה את המבט הכללי
על העולם?

החיבור

צער או שמחה -
מהי הרגשת האדם הרצויה
בעת לימוד התורה?

וזק בליבנו בעה
הבנת התורה
למעשה!

הא לך שהר המוריה לא היה גבוה מתחילתו. **הגובה שלו נובע מיראת שמים.** כשמתבוננים בזה לגבי מי שצריך להיות 'מקבל' מן התורה, מונחת בזה נקודה נפלאה. יש לך לפעמים מי שהוא חזק מטבעו. אדם של 'כוחי ועוצם ידי', הנקרא בלשון העם: 'בולדזר'. כך הוא נולד, ועכשיו הוא משתמש בזה לדברים טובים. זהו מהלך אחד. עדיף מלא כלום. **מהלך אחר הוא שהאדם מטבעו הוא חלש, הוא בטל, הוא נחמד ונעים, והוא קם ואומר: 'אבל הקב"ה אומר שצריך לעשות כך וכך'. כל העמקים מתקבצים ונעשה מהם הר.** הוא לא נולד עם העוז. מניין אם כן הוא לוקח אותו? **הוא מתלמד לקבל אותו, כי הוא זקוק לו לדברים שבקדושה. מרוב לימוד, מרוב יראה, מרוב הבנה, הוא בונה עוז.** זהו הר המוריה. זהו גם ההר סיני שניטלה משם!

הוא אומר: יש הר אחד בעולם שהגובה על-ידי ענוה. **התקבצה בו כל-כך הרבה ענוה, כל-כך הרבה ביטול להקב"ה, ולכן השכינה שורה עליו ויש לו תוקף לדברים שבקדושה.** מביא הקב"ה את ההר הזה אל אמצע המדבר, אשר האויר בו הוא אויר של ענוה, ובני ישראל מתייצבים בתחתית ההר, ורק כך הם יכולים לקבל את התורה!

מצב נכון של 'קבלה'

נמצא לגבי מה שכתוב "ביום ההוא באו מדבר סיני", שכאשר בני ישראל מצאו את עצמם ליד ההר, הם מצאו את עצמם במצב זה. **עכשיו אפשר לקבל, עכשיו אפשר לדבר אליהם!** הקב"ה אמר להם: "אתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וגו'". אך אי אפשר לומר כלום למי שעדיין אינו במצב להיות 'מקבל'. כשהגיעו להר סיני, הם הגיעו אל המצב להיות מקבלים!

לא לחינם נעשו אז 'כאיש אחד בלב אחד'. כשאנשים נמצאים במצב הנכון, הם נעשים באחדות. אכן זהו הסימן הגדול ביותר שיש עם מי לדבר. **ולכן השמחה היא גדולה מאוד.** התוכנית הצליחה. הם היו במצרים, הוציאו אותם ממצרים, הם היו בים סוף, הם קנו אמונה, הם המתינו שבעה שבועות, והנה הם הגיעו לכאן. רוקדים ומפזזים... כבר מתחילים!

הבינה והחיבור

מכאן אנו עוברים לסוגיא גדולה. שאלה יש שרבים שואלים אותה מתי שהוא בחייהם: מדוע בשבועות עושים כזה עסק מלימוד התורה? לימוד התורה הוא אמנם יסוד גדול בתורה, והוא כנגד כולם, אבל שבועות הוא הזמן שבו מקבלים את כל תרי"ג המצוות, וחוש מתלמוד תורה, יש עוד

תרי"ב מצוות, והראשונות שבהן, הן אלו שנאמרו בעשרת הדברות: כיבוד אב ואם, שמירת שבת, לא תחמוד וכו'.

הבינה: מדוע מתלהבים כל-כך ב'האר עינינו בתורתך'? לכאורה 'לשמור ולעשות' יותר מתאים ליום זה. אולי נקבע עוד יו"ט... צריך לדבר עם ראשי הישיבות מעתיקי השמועה שנקבע עוד יו"ט בני על 'לומדות'. קדוש וטהור. אבל היום הזה כבר תפוס. היום הזה הוא יו"ט לתרי"ג המצוות. מה לעשות? ביום זה הקב"ה נתן את המצוות לישראל וגילה להן איך להתנהג על כל צעד ושעל. אך למעשה אנו רואים שמבקשים ביום זה על הבנת התורה, וכל הדיבורים הם בענין לימוד התורה והצלחה בתורה!

שתי דרכים לעשייה

ואלמדה: אכן התשובה היא כדלהלן: שתי דרכים יש להכריח את האדם לעשות איזה דבר. האחת היא לומר לו: 'בא הנה!' 'לך לשם!' 'ותעשה כך וכך!' האב אומר לילד: 'לך פייס את פלוני. פגעת בו, לך תשאל אותו אם הוא סולח לך.' הילד מושך בכתפיו - 'לא רוצה ללכת...' והאב אומר לו: 'אמרת לך ללכת. אם אינך הולך, אינך מקבל ארוחת בוקר...' הילד רואה שאין לו ברירה, ניגש הוא אל פלוני כשפניו זעופות ואומר בשפה רפה: 'סליחה!' וחוזר אל אביו: 'פייסתי אותו...' זוהי דרך אחת.

דרך אחרת יש שבה האב אומר לבנו ומסביר לו: 'אתה יודע שפלוני יתום? אתה יודע שאין לו אם? אתה יודע כמה זה כאב לו? אני בוכה כשאני חושב על צערך. בודאי לא התכוונת, אמת שלא התכוונת? אבל תחשוב רגע מה הוא מרגיש'. כשהילד שומע את זה, הוא שואל מצדו לאביו: 'מה אני יכול לעשות כדי לפייס אותו?' ואביו אומר לו: 'לך אמור לו שלא התכוונת...' והבן שואל: 'הוא יקבל את זה?' והאב משיב: 'כן-כן, אני מבטיח לך שיקבל את זה'. ושוב: 'כן? הוא יקבל את זה?' והאבא עונה: 'כן, אל תדאג, אני אעזור לך...'

בדרך זו, **כיון שהילד מבין מעצמו מה שיש לו לעשות, הוא רץ ועושה, וכשעושה, הוא עושה כמו שצריך!**

נצח ו'הוד'

הבינה ואלמדה: ולעניינינו, הרי האבות הקדושים קיימו כל התורה כולה קודם שניתנה, כולל עירוב תבשילין. **אם האדם לומד תורה לשמה, הוא יודע מה שיש לו לעשות. הוא מרגיש מה צריך לעשות.** הרי 'אוהבי ה' שנאו רע' כתיב, וכמו שהם שונאים את הרע, כך הם אוהבים את הטוב, ויש בזה דרגות הרבה, ומי שמגיע אל הדרגה העליונה,

הדפוסות

מתוך החיים: כשאדם עושה סיום מסכת... היה מג"ש ועמלו, ישבו בלילות, וערכו טבלאות... היה מאוד חם, כי זו המסכת הראשונה שלומדים, וכשהתחילו היתה זו קבוצה חדשה של בעלי בתים, ולא ידעו אם יצליחו, והנה זכו לסיים את כל המסכת... זו שמחה עמוקה מאוד. אף אחד לא האמין ודחפו עוד ועוד, ובסוף הצליחו. כל אחד מהמשתתפים, באמת למד את כל המסכת... עושים את הסיום, ובאופן ספונטני, מישו מהמשתתפים מתחיל לשיר תיכף ומיד: 'שישו ושמוחו בשמחת התורה', 'אשריכם תלמידי חכמים', 'הא רעווא קדמך דתפתח ליבאי באורייתך'... ריקוד מאוד מרומם!

מי אמר לך שזה הניגון? למה לא התחלת לשיר 'עוצו עצה ותופר'? והוא עונה: 'איני יודע, אין לי מושג, זה מה שהתחלתי...' הוא מסתכל לראות בספר אם יש כזה מנהג, אם כתוב שם שחכמי אשכנז היו מתחילים לשיר 'שישו ושמוחו...' 'לא! אין מנהגים, אין ספר ואין מפתח... אני אומר לך מה שהרגשתי, ופעלתי לפי מה שהרגשתי!'

הבנה לחיים: בקבלת התורה, הקב"ה הוריד את התורה, כלומר, הוא קירב אותה אל האדם כדי שיוכל להבין אותה, באופן שכאשר תוכל להבין אותה, תתחבר לגמילות חסדים, לצדקה, להכנסת אורחים, לשמירת שבת. תיהפך ליהודי אמיתי!

יכול לכוון אל כל תרי"ג המצוות. הוא יכול לכוון אפילו למצות יבום, ואפילו לפרה אדומה ושילוח הקן. ואפילו אין האדם בדרגה זו, **אם הוא לומד נכון בקדושה וטהרה, נשמתו מתחילה להרגיש מה צריך לעשות!**

התורה שניתנה לישראל, נקראת בספרים 'נצח' ו'הוד'. אחת מהסיבות לכך היא משום שמשה ואהרן נתנו אותה והם 'נצח' ו'הוד'. מעמד מתן תורה הוא נצח והוד, למה? כי הקב"ה לקח דברים פנימיים, דברים קדושים, שהם גבוהים מעולם העשייה, והורידם למטה. נתינת התורה היא הורדת התורה. התורה כבר היתה קודם לכן. המלאכים רצו שהקב"ה יתנה להם. אבל לא היה לה פירוש לעולם העשייה, אתרגו ולולב כבר היו בתורה לפני בריאת העולם, אבל לא בצורה כזו שיוכלו לקיים מצוה על-ידי אתרגו ולולב הגדלים באילנות ואפשר למששם בידיים. הבחינה של סוכה, עם הו"ה ואדנ"י 'וימינו תחבקני', הכל היה קודם לכן. **קבלת התורה הועילה שיוכלו להיאחז באור התורה על ידי דברים גשמיים, על-ידי דפנות ועל-ידי סך מפסולת גורן ויקב, באופן שיתקיים 'וימינו תחבקני'.**

הדרך האמיתית ש'נצח' ו'הוד' פועלות היא **שהחכמה בינה ודעת של האדם חזקות כל-כך שרגליו מוליכות אותו לבית המדרש.** הרגליים הן 'נצח' ו'הוד'. הוי אומר: הוא דבוק בה' וכל-כך רוצה לעבוד את ה', והוא הולך ועושה איזה דבר. הוא עושה חסד לזולתו, הוא חוזר בתשובה על איזה ענין, וכן הלאה.

הבנה וחיבור

כל המושג של עשייה בנוי על אופן של הבנה וחיבור, ואפשר לראות זאת בכל דבר וענין. מזמינים בעל מלאכה לתקן מכונה שפסקה מלעבוד. הלה אומר: 'בסדר, אני כבר מגיע לראות אותה'. הוא מגיע, חוטף מבט קצר, וחוזר אחרי דקה: 'זה מסודר'. ואתה שואל: 'מה עשית?' - 'לא, הבנתי כך וכך...', ואתה תמה: 'איך הבנתי...'

מי שיש לו הבנה עמוקה בנושא... הוא לומד את זה, הוא עוסק בזה כל יום. באמצע השינה הוא יכול לענות על זה... כשהוא נכנס, תיכף ומיד הוא מבין מה שיש לו לעשות. הוא פותר דברים על פי אינטואיציה (הרגשה), כלומר, יש לו הבנה פנימית מה צריך לעשות...

'מה צריך לעשות עם הבחור הזה? אתה יכול לומר לי?' יש שהאב אומר זאת לבנו: 'אתה יכול לומר לי מה לעשות אתך? מה אני עושה אתך?' זהו הדבר

'אני נמצא במירון...'

מעשה

נפתח במשל: היה אחד מגדולי חסידי קארלין תושב ארץ ישראל ת"ו שנוהג היה לעלות למירון בל"ג בעומר (יש אומרים שהיה זה הרה"צ רבי נפתלי צבי בן בתו של רבי צבי בן הבעש"ט הק"י זע"א), ויהי באחת השנים, היה בל"ג בעומר אצל רבו ה'בית אהרן' זיע"א בעיר קארלין שברוסיה, והתגעגע מאוד לשמחה הגדולה של מירון.

העביר ה'בית אהרן' מטפחת על עינו והתחיל לראות כל הנעשה במירון. הוא ראה שם את חבריו, זה עושה חלאקה לבנו, זה רוקד באמצע, ושמוח מאוד. כשחזר לארץ ישראל סיפר על כך לחבריו ברוב התרגשות ונתן להם דרישת שלום!

מעשה

כעת נדלג במאה ושבעים שנה: אדם נמצא ביום ל"ג בעומר בקצה העולם ומתגעגע למירון, לריקודים ולמחולות. הוא מתקשר לחבירו ואומר לו שהוא מתגעגע, וחבירו מתחיל לצייר לו: 'פלוגי רוקד עכשיו באמצע, עכשיו נותנים להכנס למערה, עכשיו לא נותנים להכנס...' הוא שומע ואומר לחבירו: זה שה'בית אהרן' יכול היה לראות ולהראות את הנעשה במירון – אני יודע, היה לו רוח הקודש, אבל ממתי אתה בעל רוח הקודש?

וחבירו עונה לו: 'אני לא עושה כלום, אני פשוט נמצא במירון!'

הבנה למעשה

זהו המושג שעליו אנו מדברים. אפשר לדעת את כל העניינים, ואפשר להרגיש ולחיות. מישוה שואל אותו: 'מאיפה אתה יודע את זה?' והוא משיב: 'אין לי מושג, אני פשוט נמצא שם!'

כשאתה פוגש אדם במצב שהנסיון הביא לו כזה ביטול שמעולם לא הרגיש, או כזה בטחון שמעודו לא היה לו, ובאמצע הלל עולה לו איזה רעיון – הבנה חדשה, יש לכם מושג כמה רעיון זה נחוץ? זה הלא הדבר שעליו מדברים. כל שאר הספרים שראית בספר – לא מגיעים אל הרעיון הזה... עכשיו אמרת משהו!

ההבנה והחיבור הם הדברים הכי גדולים!

האם להיות קשוח?

בכל כך הרבה תחומים זה כך. אפילו בחינוך הבנים. האדם שואל: 'האם אני צריך להיות קשוח או לא? האם אני צריך לומר לו כך או כך?' אחת מהתשובות האמיתיות לכל השאלות מעין אלה היא: 'אם אתה תבין את זה היטב, תוכל למסור אותו נכון. כל עוד אינך קולט את זה... אני יכול להגיד לך מה לומר, אבל זה לא ימסר נכון... בא נדבר אתך. אתה הבנת את זה היטב? לפני שאתה מבין את זה היטב, אל תדבר עם בנך... ברגע שתבין את זה היטב, לא אצטרך לומר לך כל פעם מה לומר. כבר תדע לבד!'

כך הוא גם לגבי בין אדם לחבירו. הוא בא לנקוש על דלתו של המומחה – 'רק רציתי שתאמר לי, לימדת אותי שיש ארבעה דברים שאסור לומר לאחרים, כי הם יכולים לפגוע... כתבתי אותם על הדף'. והוא שואל: 'איפה הדף?' 'הנה...' הוא אומר, 'אמרת לי שלא אומר לזולתי שהילדים שלי יותר טובים משלך, כתבתי את זה נכון? אה, רק רציתי לדעת, מה לגבי...'

אני יכול לומר לך, אבל אין לי עם מי לדבר. אני רואה שאתה חוזר על המילים שלי, אבל מה יש לי מזה? אתה לא כאן. אם תבין את זה היטב, כבר תדע לבד. כבר תדע לומר לעצמך: לא כדאי לדבר כאן על הנושא, זה יכול לצער את פלוגי...

הבנת התורה

זה מה שנקרא הבנת התורה! זה מה שנקרא שהאדם מתחנך בפני הקב"ה שייבין את התורה היטב. 'נצח' ו'הוד' הן השפעה. רגליו מוליכות אותו פירושו מוכהא להתם. מדת היסוד היא אותו דבר. 'נצח' 'הוד' 'יסוד' הן באותו קו. 'יסוד' היא הנקודה האמצעית בין נצח והוד. יש ימין, יש שמאל, ויש אמצע – ההשפעה המזוייקת.

נושא זה פירושו שכאשר חסר בהבנה – חסר בהבנה. אותו דבר. הסברה פירושה להוציא לחוץ. ברגע שהאדם מבין את הדבר היטב – הוא יכול להוציא לחוץ. קיום המצוות הוא נצח והוד. זה הוצאה לחוץ מה שנמצא בפנים. 'גדול תלמוד המביא לידי מעשה' פירושו שהאדם לומד תורה לשמה עד שזה גורם לו להתנהג כשורה. אנשים אומרים עליו אשרי יולדתו. שם שמים מתאהב על ידו. אם הוא מתנהג עדיין בצורה לא הולמת – סימן הוא שלא הבין מספיק טוב. אם הוא מתנהג כיהודי אמיתי – סימן הוא שלמד תורה לשמה!

כעת תפילת האדם היא שיעציל ללמוד באופן זה: 'רבונו של עולם! עזור לי שאוכל להתחבר ולהבין דברים, שתהיה לי העדינות להרגיש מה צריך לעשות!'

הניגון פורץ מאלי

כשאדם עושה סיום מסכת... היה מג"ש ועמלו, ישבו בלילות, וערכו טבלאות... היה מאוד חם, כי זו המסכת הראשונה שלומדים, וכשהתחילו היתה זו קבוצה חדשה של בעלי בתים, ולא ידעו אם יצליחו, והנה זכו לסיים את כל המסכת... זו שמחה עמוקה מאוד. אף אחד לא האמין ודחפו עוד ועוד, ובסוף הצליחו. כל אחד מהמשתתפים, באמת למד את כל המסכת... עושים את הסיום, ובאופן ספונטני, מישוה מהמשתתפים מתחיל לשיר תיכף ומיד: 'שישו ושמוח בשמחת התורה, 'אשריכם תלמידי חכמים', 'הא רעווא קדמך דתפתח ליבאי באורייתך...' ריקוד מאוד מרומם...

מי אמר לך שזה הניגון? למה לא התחלת לשיר 'עוצו עצה ותופר'? והוא עונה: 'איני יודע, אין לי מושג, זה מה שהתחלתי...' הוא מסתכל לראות בספר אם יש כזה מנהג, אם כתוב שם שחכמי אשכנז היו מתחילים לשיר 'שישו ושמוח...' לא! אין מנהגים, אין ספר ואין מפתח... אני אומר לך מה שהרגשתי, ופעלתי לפי מה שהרגשתי!

הבנה המביאה לידי מעשה

בקבלת התורה, הקב"ה הוריד את התורה, כלומר, הוא קירב אותה אל האדם כדי שיוכל להבין אותה, באופן שכאשר תוכל להבין אותה, תתחבר לגמילות חסדים, לצדקה, להכנסת אורחים, לשמירת שבת. תיהפך ליהודי אמיתי...

ונקודה זו שייכת לנדרפאו כל המומין, ושייכת לענוה וביטול שהיה להם לישראל. זוהי נקודת הדבר שהביאו את בני ישראל להיות אנשים כאלה.

מדוע היה צריך להיות מומין שמתרפאים? מדוע לא סיבב הקב"ה שלכתחילה לא יהיו מומין? התשובה היא שמי שהיה לו מום והתרפא חזק ממי שלא היה לו מום. הוא מתחנך. הוא כבר היה שם, הוא כבר קיבל תשובה. כבר היה לו את זה, הוא כבר יודע שזה לא נכון. עכשיו היהודות שלו חזקה בהרבה. וכל זה קרה כשבאו למדבר סיני

אנו מבקשים "והאר עינינו בתורתך"

- כי זה מה שאנו מבקשים. כי ככל שאבין את זה יותר טוב, אוכל לעשותו יותר טוב!

יהי רצון שנזכה ללמוד תורה ולהבין אותה עד כדי קיום המצוות, לשמור ולעשות ולקיים!

הגרוע ביותר בשביל הילד, כי הילד מסכים לסמוך על מה שאביו אומר לו, כי הוא מרגיש שזה קיר ברזל. אע"פ שזה לא נעים, אבל זה קיר. כשאתה אומר לו: 'אני לא יודע מה לעשות אתך' - אתה כאילו אומר לו: 'איני קיר, ולכן אף שאני כן אומר לך - אין לי מושג מה אני אומר...'

אך ה'מדה טובה' היא שהאב פועל לפי האינטואיציה שלו. שואלים אותו אח"כ בהתפעלות: 'איך חשבת על כך?' איך ידעת שכן צריך לפעול? והוא משיב: 'לא חשבתי על כך. לא יושבתי באסיפה עם עשרה בני אדם והגעתי להחלטה שכן צריך לומר. לא זה היה המעשה. המעשה היה שעבר עלי יום נפלא ברוך השם. למדתי טוב עם החברותא, הייתי מרוכז, והדף היה דף נפלא, וכשהגעתי הביתה הייתי מאוד מיושב בדעתי, ואני לא יודע, הקב"ה הכניס לי את המילים הנכונות בפה!'

הבנה הבאה מכפנים

הקב"ה נותן לנו יכולת ללמוד תורה ולהבין תורה בצורה שתבין מה יש לך לעשות, שתבין מה נכון, שתתחבר לדברים מתוך זה שאתה שם!

יש לנו בעיה שאנו תמיד צריכים שייסבירו לנו מבחוץ. כשאנו עוסקים באיזו מצוה, איננו מצליחים להבין אותה מאלינו. אנו צריכים שיבוא אחד מבחוץ ויסביר לנו: 'יש בחינה כזו וכזו, כשאתה מקיים את המצוה, אתה מעורר אותה בחינה'.

לדוגמא: שואלים את האדם: 'מה הפשט באתרוג ולולב?' והוא מגיב במבוכה: 'אתרוג ולולב? אין לי מושג...' הוא מעתיק כל מיני פתגמים. יותר מזה אין לו שום מושג... שואלים אותו שוב: 'אם אתה היית זה שהיה צריך לייסד את חג הסוכות, מה היית מתקן שנעשה?' והוא משיב: 'שמחת בית השואבה, נראה לי שכן. לרקוד בלילות בהודאה לה' - מובן מאוד. אבל ליטול אתרוג ולולב הדסים וערבות? - לא, לי לא היה עולה במחשבתי לתקן דבר כזה'.

אותו דבר לגבי חנוכה. 'למטה מעשרה', בחינות, מעשיות, 'קליפת יו"ן'... אומרים אותם כפתגמים והכל חיצוני...

הדרך האמיתית, ורואים אותה אצל יראי ה' האמיתיים, היא שבמידה מסוימת זה בדיוק מה שבא לאחר מכן. החכמים תיקנו לקרוא את המגילה... הוי אומר: הוא מבין שזוהי הדרך לקיים את המצוה!

הקשר שלי עם התורה – כיצד?

שלב א'

הבינו: בספר אור יצחק להרה"ק רבי יצחק מראדוויל זיע"א מביא מהבעש"ט הק' זיע"א שהקשה: הנה במזמור ק"ט אומר דוד המלך ע"ה: "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", משמע כמוצא שלל רב ולא יותר, ואילו במזמור י"ט אמר: "הנחמדים מזהב ומפז רב", משמע יותר מזהב ומפז רב, ולכאורה סותר את עצמו!

שיש ומצטער

ואלמדה: והשיב על פי משל באדם שמצא אוצר גדול ונחמד ולקח הרבה מאוד כאשר יוכל שאת, ואין לו כל כך תענוג מזה שלקח מהאוצר זהב או כסף הרבה, כמו הצער שמצער את עצמו על מה שנשאר מהאוצר אלף פעמים יותר ממה שלקח מחמת שלא יכול לשאת אותו כולו לביתו, והצער ההוא גדול יותר מן זו השמחה שמצא את האוצר. כך אמר דוד המלך ע"ה "שש אנכי על אמרתך" – זהו התורה הקדושה שנקראת 'אמרתך', יש לי שמחה כמוצא שלל רב שיש לו צער גדול במה שנשאר, כמעט שאין השמחה נחשב אצלו, כך השמחה שלי כמוצא שלל רב, וידעתי שלא לקחתי אך מעט מזעיר ולא נחשב אצלי לכלום במה שלקחתי ממה שנשאר! אמור מעתה: דברי התורה בוודאי נחמדים מזהב ומפז רב, ומה שאמר "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", לא התכוון לתאר את חלק השמחה, אלא התכוון לתאר את הצער המהול בתוך השמחה אשר מחמתו אין השמחה נחשב לכלום, כי מי שלומד לשמה יודע שלא למד כלום נגד מה שנשאר!

שני הרגשים סותרים

הבינו ואלמדה: נבאר יותר את הנמשל: הבעש"ט הק' אומר לנו על פי פסוקי התהלים שכאשר האדם לומד תורה לשמה, הוא צריך שיהיו לו הרגשים מעורבים. יש שני הרגשים שבעצם סותרים זה את זה והלומד צריך שיהיו לו שניהם בבת אחת.

אולי ראוי להקדים שכדי שיוכל האדם להיות ירא שמים, הוא צריך להתלמד באופן כללי איך לחיות עם שני הרגשים סותרים זה את זה. למשל, אחרי שהאדם קיים איזו מצוה, הוא צריך מצד אחד לדעת שחסר

היה בשלימות המצוה. הוא צריך לדעת את זה. הוא צריך לשים לב שהיו לו מחשבות זרות. כי אף פעם אין האדם יכול לומר על עצמו שהיה מושלם. אבל תוך כדי מחשבות אלו הוא צריך לשמוח שמחה גדולה שהקב"ה זיכה אותו לקיים את המצוה אשר היא אי אפשר להשיג בכלל את גודל הזכות!

אכן אם נפשו של אדם בריאה, היא יכולה לסבול שני הרגשים בבת אחת. אמנם כן, בדרך כלל אין האדם מורגל בדבר ואינו יודע איך לעשותו. זה או הרגש זה או הרגש זה. אם הוא עצוב – הוא עצוב, אם הוא שמח – הוא כאילו מסיח דעתו מכל דבר אחר. אבל כל עבודת היהדות היא לערבב את ההרגשים זה בזה, כפי שאמר ה'חובת הלבבות' (שער הפרישות פ"ד) שהפרוש צהלתו בפניו ואבלו בלבו, הרי שבאותו זמן יש לו גם אבל וגם שמחה. והרי נצטוונו ללכת בדרכי ה', ואצל הקב"ה יש באותו זמן גם שמחה וגם בכיה, כמו שאמרו חז"ל במסכת חגיגה (ה. ב): "כאן בבתי בראי, כאן בבתי גוואי". וכן אמרו חז"ל כדברים האלו במקומות נוספים.

לאמור, הודי צריך שיכיל את שני ההרגשים בבת אחת. ונאמר שוב: נפש בריאה יש לה את היכולת הזאת, כי כך ברא הקב"ה את האדם עם היכולת הזאת. 'דיין האמת' ובו בזמן 'הטוב והמטיב'. והאדם צריך להתרגל לזה. האמת שתמיד זה ככה. האדם צריך שתהייה לו אהבה ויראה בזמן אחד. 'משוך נועם יראתך', 'נפשי חולת אהבתך'. בשבת יש את ענין היראה ויש את ענין האהבה, כי כך הוא בשורש, הכל נמצא שם. אבל גם האדם צריך להיות כך, ואדרבא, זה מה ששומר עליו בתוך המסגרת, ורק כך הוא יכול לקיים 'והלכת בדרכיו'!

שמחה וצער יחדיו

הבינו ואלמדה: וכפי שאנו רואים כאן דברי הבעש"ט הק' בביאור הפסוקים של דוד המלך, זה מבטא נקודה זו. דוד המלך מדבר על השמחה שיש לו לאדם כשהוא זוכה ללמוד את חכמתו של הקב"ה ולהתדבק בו, ואומר: "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", "הנחמדים מזהב ומפז רב". הוא לומד קצת תורה, איפה שזה רק יהיה. הוא אומר פסוקים, הוא לומד חומש רש"י, הוא לומד משניות. כשהוא קולט שאלו דיבוריו של

הקב"ה, כשהוא קולט שהקב"ה יושב ושונה כנגדו, זה ממלא אותו שמחה עצומה. אבל מוכרח שיהיה לו גם ההרגש האחר. מה הוא ההרגש האחר? על זה ביאר הבעש"ט על-ידי המשל שהוא יודע שכמה שלמד, עדיין לא למד כלום נגד מה שנשאר. המשל הוא שהאדם רוצה לקחת את הכל ואינו יכול. למה אינו יכול? כי אין לו את הכלים. הוא מצא אוצר גדול, אבל אין לו כי אם שתי ידיים והוא מוגבל מאוד. אף מי שלומד תורה, ההשגה שמוחו יכול להשיג, ההבנה שהוא יכול להבין, הידיעות שהוא יכול להכיל, ובעיקר כלפי הרוחניות שבתורה, הוא מוגבל עד מאוד. ולכן זה מצער אותו, כי הוא יודע שאינו מבין אפילו כטיפה מן הים!

האדם חייב להוסיף הרגש זה לשמחה שיש לו בעת לימוד התורה, ואז יאמרו עליו שני הפסוקים, מצד אחד 'הנחמדים מזהב ומפז', ומצד שני 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב'!

שלב ב'

להשיג רוממות התורה

קצת הבה ונמתיק קצת את הדברים, כי כשאומרים שכל פעם שלומדים צריך להרגיש צער, הרבה מאוד אנשים רואים זאת כמדרגה גבוהה מדי. הם אומרים כך: 'תחילה תן לי ללמוד, אח"כ – הלואי, יעזור ה', שאשמח עם התורה, ואז תדבר אתי על הצער שאני צריך להרגיש על מה שהשארתי ולא לקחתי'. ובכן, אפשר להוריד את זה קצת לדרגתנו כדי שתהיה לנו שייכות לזה הגם שאנו עדיין עומדים למטה ויש לנו עדיין דרך רחוקה.

הנה בתוך דיבורו של הבעש"ט יש יסוד פשוט שהוא בעצם שורש כל הדיבור, והוא שכאשר האדם לומד תורה, כמה שיעשה פעולות להזכיר לעצמו עד כמה קדוש ומעבר לשכלו הדבר שהוא לומד, ויאמר בלבו: 'אין זה כפי מה שנראה, אלא זה הרבה יותר עמוק והרבה יותר רחב, ועכשיו לפי מדרגתי הקטנה, אני משיג כך וכך' – כך יהיה כלי ראוי שהאור הרוחני שנמצא בתורה, ייכנס בו, יותר אור ויותר לעומק!

נאמר שוב, כי זה נחוץ מאוד לכל אחד באיזו מדרגה שהוא נמצא: האדם מצד עצמו, יש לו גם יש לו מספיק כלים להשיג את התורה, את התורה

הרוממות

מתוך החיים: אחת מהדוגמאות להבין את היסוד היא המושג של כיבוד תלמיד חכם או ספר תורה. ניגשים אל ספר התורה ומנשקים אותו, ועומדים לכבודו, וכן הלאה ככל ההלכות המבוארות בשו"ע. כשהאדם מכבד תלמיד חכם, הוא כאילו אומר: 'אני יודע שיש כאן משהו יותר גבוה. איני יודע מה, לא בחנתי אותו, אבל אני יודע שיש כאן משהו יותר גבוה'. וכיון שכן, הוא יכול להתקשר לחלק היותר עמוק שבו. כבוד נובע מהבנה הקיימת אצל האדם, כי באמת מה הפירוש 'כבוד'? כבוד פירושו שהאדם מתנהג עם אדם מסוים או עם דבר מסוים מתוך הכרה שהוא יותר חשוב ממנו. אני נכנע לו. אני קם ממקומי, אינני מדבר עכשיו, יש לי יראת הכבוד!

הבנה לחיים: אומר הבעש"ט הק': כשהאדם לומד תורה, יש לו שמחה עצומה כי זכה ללמוד להתדבק בשעשועיו של הקב"ה, אבל אם זה לא יהיה כרוך בצער על כי בבוא היום יתבייש מהדרגה שבה הוא לומד עכשיו, אם לא יאמר אז בלבו: 'אני יודע שיש כאן הרבה יותר ממה שהבנתי, ואני מתבייש מכך ומצטער על כך' – לא יוכל לטעום מאותו אור רוחני שקיים שם. רק אם זה יהיה כרוך בצער זה, רק אז יוכל לקבל ממנו טעימה!

כל אחד יכול להתחבר לתורה!

מעשה

אחד נכנס לבית כנסת ורואה שם איזה אדם חשוב ועוד הוא רואה שם שני אנשים שיש להם קשר מיוחד עם אותו אדם חשוב. הם מדברים אתו, מושוחחים אתו, ומעלים חיוך על שפתיו. והוא חושב לעצמו: 'איך אוכל אף אני להיות בקשר אתו? כמה שנים לוקח לתפוס אתו קשר כזה של קרבה?' הוא מאוד מקנא בהם. הוא מתחיל לרחרח, הוא מתחיל לברר, ואומר: 'אולי יום אחד, אף אני אוכל להיות בקשר אתו'. אומר לו אחד: 'כל מה שאתה רואה כאן, זה אחיזה עיניים בלבד. נדמה לך ששני האנשים האלה ידעו את הדרך לתפוס אתו קשר? ובכן, דע לך שהאדם החשוב רחוק ממדרגתם מאוד מאוד. הוא פשוט מרחם עליהם. מאחר שיש לו מדות נאצלות, הוא משפיל את עצמו אליהם ומשוחח אתם ומראה להם פנים שוחקות. נסה. גש אף אתה אליו ותראה שהוא יעשה את זה גם אתך...' הוא ניגש אליו ורואה שזה קורה. האם ערכו של האדם החשוב יורד מוחמת כן בעיניו? להיפך, עכשיו הוא נחשב אצלו פי כמה וכמה.

הבנה למעשה

ואל הנמשל: יש שהאדם רואה את פלוני ופלוני מצליחים בתורה, וחושב לעצמו: אולי יום אחד אף אני אצליח בתורה. אינני בעל כשרון כמותם, אבל מי יודע, אולי יום אחד אמצא את מה שלבי חפץ, איזה פרק משניות שמדבר אל לבי. אומרים לו לאדם זה: התורה הרבה יותר קדושה ממה שנדמה לך, ולכן מה שאתה רואה שפלוני ופלוני מצליחים, אף זה אין לו הגיון. אתה אומר: לפלוני יש חברותא טובה, לי אין; לפלוני יש כשרון מבורך, לי אין. זה לא עובד ככה. התורה נמשלה למים שיוצאים למקום נמוך, וכפי שפלוני ופלוני הצליחו, אף אתה יכול להצליח. התורה היא אין סופית, ואך טיפשי הוא להסתכל עליה בהשקפה גשמית ולומר: פלוני מצליח כי הוא נולד עם תפיסה חזקה ויש לו הרבה ידיעות בתורה. זוהי ההשקפה הילדותית.

הצלחה אמיתית כנגד הצלחה מדומה

יאמר האדם: נכון שזו ההשקפה הילדותית, אבל בסוף היא מוכיחה את עצמה. יש לו לאדם מוח של גמרא, יש לו חברותא טובות... ובכן, טענה זו נובעת מההסתכלות המגושמת והמצומצמת שהצלחה בתורה פירושה שאשתו של אדם מרוצה ממנו עד מאוד כי היא מקבלת כבוד ממעמדו. אכן אם גם אתה מחפש שאשתך תקבל כבוד ממעמדך, אתה באמת צודק בטענתך, אתה באמת יותר רחוק ממנו. הלה כבר עומד יותר קרוב אל היעד. הוא ואשתו כבר שואבים כבוד עם מצצת, ועוד ידם נטויה, ואתה עדיין לא. בסדר. אנו משתתפים בצערך. אבל אם אתה מחפש את הש"ת שנמצא בתורה, לזה אין פלוני יותר קרוב ממך. תשוקת האדם לאמיתות התורה אשר באה מחלקי נפשו העמוקים, שווה אצל כולם. תסתכל איך דוד המלך מדבר. אתה מוצא שם את עצמך? דוד המלך היתה לו את נשמת אדם הראשון שהיא הנשמה הכוללת של כל נשמות ישראל. לכן כל אחד מוצא את עצמו בספר התהלים. כל אחד מרגיש את מה שדוד המלך מתאר בתהלים.

כשהאדם עורך חתונה לראשונה, הוא מרגיש אובד עצות. איך עושים זאת? – אה, שלום עליכם, ככה זה מרגיש. עוד מעט תראה שיתרחש נס. ובכן, אי אפשר להצליח בתורה בלי נס. אם האדם הצליח בתורה בלי נס, אינני חפץ בתורה זו. אף אחד אינו צריך את התורה הזו. אנו חפצים רק בתורה כזו שבאה על-ידי נס, כי התורה היא דבר רוחני ואם אפשר להצליח בה באמצעים גשמיים, אין זה הדבר האמיתי. אין האדם מחפש את ההצלחה התלויה בכישורונות. האדם מחפש את הקדושה שבתורה אשר כדי להשיגה זקוקים לנס. והדרך לזכות לנס היא על-ידי אמירת מזמור ק"ט ולהתקשר להשקפתו של דוד המלך. כל אחד לפי מדרגתו, כמה שיוסיף לומר ברכת התורה באופן זה, וכמה שיוסיף להבין שהוא זקוק לנס להצליח בתורה, כך תוסיף התורה להתגלות אליו. אם אינו מבין זאת, הרי הוא מבייש את התורה. וכמה שיבין האדם עד כמה הוא רחוק מן התורה, כך יוסיף לקבל את אורה ולהתדבק בה. אם האדם ניגש אל התורה כאל חכמה בעלמא בדומה לשאר החכמות... הוא לומד את הדף, שותה את הקפה... (אכן יש אנשים שצריכים לעשות משהו בשעת שתיית הקפה, ולכן לומדים קצת גמרא. השאלה היא מה מסייע למה). הוא מסיים את הדף ואת הקפה, מכניס את הסימנייה. מחר נמשיך מהמקום שעצרנו היום... התורה אינה רוצה להתגלות אליו, כי הוא מגשם אותה.

אבל אם יגש אליה מתוך הכרה שהיא דבר גבוה מעל גבוה, לא יהיה רחוק ממנה, כי כמו שהקב"ה עושה נס לתלמידי חכמים המופלגים, יעשה גם עמו. ומה הוא צריך לעשות לזה? לגשת לזה ברצינות, להוזיל על כך דמועות, להאמין בזה, ובעיקר, מה שאנו עוסקים עתה, שיהיו לו שני ההרגשים בבית אחת, מצד אחד ישמח על כל מילה שהוא לומד, ומצד שני יזכור שעדיין לא נגע בכלום!

והמלמדים היו אומרים מדי פעם על שאלות של חוסר הבנה ששאלו הילדים: 'כשתגדל - תבין'. והגדילה הזאת אינה פוסקת לרגע. צריך רק לקוות שמדובר בגדילה מהותית, לא רק בגדילה טכנית... 'כשתגדל ותלמד את המשנה שוב - תראה בה דברים אחרים לגמרי!'

כך אנו רואים מדיבורי הצדיקים מה ראו בכל פסוק ופסוק, אחד מהספרים הקרובים מאוד אלינו הוא ספר האור החיים' הק'. פתאום הוא מוצא בפסוק הכל - ובדרך רמז... והוא מסביר מה מרמזת כל תיבה וכל אות. הוא ראה - כאן כתוב יסוד זה וכאן כתוב יסוד זה. זהו הכלל: האדם רואה בתורה כפי מדרגתו, אבל הכל כבר נמצא אצלו בתוכו!

שלב ג'

התקשרות ע"י האמונה

הבינו: ובכן, הבה נלמד יסוד גדול וחשוב: הנה יש שיטען האדם: אם ההבנה העמוקה כבר קיימת אצלי בפנים ולא השגתי אותה כי אינני בדרגה זו, אם כן היא נעולה עם שני מנועולים, וכל השאר אינו נוגע. אני כאן, זה מה שאני יכול להבין עכשיו, מה אתה אומר, שיש עוד רבדים בתורה? הלוואי! אולי יום אחד אהיה במדרגה יותר גבוהה. אבל בינתיים זה נעול ממני לגמרי.

ואלמדה: על זה בא יסוד גדול שמוצא בחידושי הרי"ם ובעוד מספרי הצדיקים, ובעצם זה גלום בדברי הבעש"ט. היסוד הוא כזה: אתה יכול לקבל נגיעה בחלקים הרוחניים שבדברי התורה שאתה לומד עכשיו הגם שעדיין אינך במדרגה שתוכל לבטא אותם באותיות, בתנאי שתאמין שהם נמצאים שם. אינך צריך לדעת מה נמצא שם. עצם זה שאתה מאמין באמונה שלמה שיש שם אור רוחני, יגרום לאור הרוחני להאיר את נשמתך, וכל זה בלי אותיות. 'כלי אותיות' פירושו שאינך יודע בדיוק במה מדובר עד שתוכל להסבירו ולבטאו במילים. האמונה שיש לך בזה, מקשר אותך לרובד היותר עמוק שלו. דרך אחת להתקשר לחלקים היותר עמוקים של התורה היא על-ידי שהאדם כבר משיג אותם, הוא כבר נמצא באותה מדרגה. דרך אחת להתקשר אליהם היא על-ידי שהוא מאמין שהם נמצאים שם!

האמיתית, את פנימיות התורה, את האלוקות שבתורה, כי עד כמה שהתורה מרוממת, אף היהודי מרומם כמותה, כי אורייתא וישראל וקב"ה חד הוא. ונמצא שכמה שהיהודי מכיר ברוממות התורה, כך הוא מבין את גדלות נשמתו, כי הם מאותו שורש. ולכן הם באמת זיווג הגון. אלמלא כן, לא היה אצלם שלום בית!

הן יש על כך נוסח הכתובה של רבי ישראל נג'ארה ז"ע המיוסד על מדרשי חז"ל המורה על כך שיש חתן וכלה ובשעת מתן תורה היה החתונה. יותר מזה יש בתשב"ץ שכל המנהגים שאנו עושים אצל החתן והכלה, מקורם ממתן תורה. הא לך שלא את הנישואין עם התורה אנו מדמים אל החתן והכלה, אלא להיפך. כך יש במדרש שהתורה נקנתה לישראל בכסף בשטר ובביאה. הרי שזה זיווג נפלא, כי הם משפיע ומקבל שהקב"ה זיווגם יחד, ושניהם שורשים אחד. נמצא שכמה שהתורה מרוממת, כך היהודי מרומם, ואם כן יש לו את הכלים להשיג את התורה.

יכול תוכל לו

הבינו: ומעתה נשאלת השאלה: אם יש לו ליהודי את הכלים להשיג את התורה, מדוע אתה אומר לו בכל עת: 'אין לך השגה בתורה, עדיין לא נגעת בה בכלל, תהיה בצער שמכל מה שלקחת, השארת אלף פעמים ככה?'

ואלמדה: התשובה היא כי כעת האדם עדיין לא גילה את הכוחות שלו, והוא מבין בתורה רק בהשוואה למקום שבו הוא עומד. כשהוא עומד במדרגה הראשונה, הוא מבין את התורה בדרגתה הראשונה. כשהוא עולה למדרגה השניה, אם יחזור וילמד את אותם פסוקים בחומש או אותם שורות בגמרא, יבין אותם בדרגה אחרת לגמרי. הוי אומר: יש לו את כל הדרגות בפנימיותו, השאלה היא אם כבר הוציא אותן מן הכוח אל הפועל!

הבינו ואלמדה: הן התורה היא לומד האדם את פסוקי התורה כשהוא ילד ואח"כ כשהוא נער ואח"כ כשהוא אברך, וכל פעם הוא מבין אותם בעומק אחר. ההבנות כבר היו אצלו, אבל בתחילה עדיין לא היה מוחו רחב מספיק להבין את פסוקי התורה בהבנה יותר עמוקה, ולכן הבינם אז לפי דרגתו בלבד. כפי שהאבות

תטעם. תרגיש. תבין.

להבין את מהלכי הבריאה בצורה אחרת!

הוא יכול להבחין בזה, כי על-ידי הלימוד, התפתחה בו העדינות, והוא יכול להבחין בין תו לחצי תו ולרבע תו ויותר. אמנם יש אנשים שנולדו עם החוש, אבל אפילו אלו, אם הם לומדים את זה, כיון שהם שקועים בזה, הם יכולים לשמוע אפילו מרחוק. ברגע אחד הם יכולים לשמוע שמדובר היה בזיוף. וכך הוא בכל תחום שהאדם שקוע בו. הוא קולט דברים עדינים מאוד שעין רגילה אינה קולטת אותו.

עדינות. כך הוא כשמדובר בתורה ומצוות. האדם מתהלך לו שמח וטוב לב. ברוך ה', כאן הוא אמר איזה דיבור טוב, איזו מילתא דבדיחותא, איזו ליצנות... אמנם חילוק יש בין זו לזו, אבל אצלו מעורבים כל הדברים הקשורים להתעוררות שמחה בלב... מי שיש לו עדינות, רואה תיכף ומיד את החילוק בין שתי אלה. דרך אחת לעורר שמחה היא כפי שחסידיה היו משמחים את עצמם עם מילתא דבדיחותא, ודרך אחרת היא לעשות שחוק מיהודי או ללגלג על דבר שבקדושה, ומי שיש לו העדינות, מרגיש תיכף ומיד כשעוברים מזו לזו. הוא מרגיש שהן כל-כך רחוקות זו מזו שאין להן שום שייכות.

הבח להבחין

כך הוא לגבי הדרכים שהאדם חושב ומדבר. האדם מקבל גישה אחרת. הוא מתחיל להבחין ולשים לב לדברים. הנה כבר הבאנו מכבר מהספרים שגאווה חמורה מתאווה. אכן ככל שנפש האדם נעשית יותר עדינה, הוא קולט את זה ורואה כמה זה פשוט.

מתנה. הצדיק רבי אשר פריינד זצ"ל היה אומר: האדם מצד עצמו הוא רק רע כל היום. הוא נברא מעפר והוא מורכב מבשר ודם. מצד עצמו הוא רק עושה עבירות. אם הוא נכשל בעבירה, זה מובן מאליו. ואם רואים אותו עושה דבר טוב או מעשה מצוה, אין זה אלא מפני שהקב"ה נתן לו מתנה. נמצא שהדבר היחיד שהאדם צריך לעשות הוא להכין את עצמו להיות כלי שהשכינה תסכים להיות אתו, ואז ייעשו בו ניסים ונפלאות. הוא יזכה אז לסייעתא דשמיא מופלגת ולהשגה בתורה, כי אם השכינה שורה אצלו, יש לו הכל בלי שום גבול!

אך בו ברגע שהשכינה מסתלקת ממנו משום שהוא מרגיש שהוא יכול לבד וטופח לעצמו על שכמו, חוץ מזה שהוא מאבד את הסייעתא דשמיא, הוא מתחיל גם להיכשל באיסורים דאורייתא ואף גם בעבירות שחייבים עליהן כרת ומיתות ב"ד. אלא מאי? הלא מצד עצמו הוא רק רע כל היום.

קרייטה. אכן אחרי עשר פעמים שהוא הולך הלוך ושוב, הוא מתחיל לקלוט שהבעיה היא גאווה. כשהוא נכשל באיזה ענין של תאוה, הוא מבין מיד מה הוא צריך לעשות כדי שזה לא יקרה לו שוב. הוא מבין שזה קרה לו בגלל שעזב את הקב"ה, כי מפני כך גופו התחזק על חשבון נשמתו, והוא מרגיש שהוא מקבל הכרה יותר

שיהיה כך וכך, זהו דבר שיותר שייך לצדיקים. אך מה שבצדק שייך לאדם, בבחינת 'ותן חלקנו בתורתך', הוא שיהיה חובתו בעולמו (כלשון המסילת ישרים). מה הם הדברים הנוגעים לי להבין? ובכן, יש הרבה דברים שמתרחשים עם האדם וסביבו, וכיון שהוא רואה אותם, סימן הוא שהם שייכים אליו ושהוא צריך ללמוד מהם לעניני חייו. וכשהאדם מתדבק בתורה, נעשה לו הרבה יותר קל כל מה שמתרחש סביבו. יש לו תפיסה אחרת בכל המציאות!

לחזור בתשובה ע"י התורה

מי יכול? זה נשמע קצת רחוק לאנשים שאינם רגילים בשפה זו, אלא רגילים בסגנון האומר: 'מי יכול להבין חשבונות שמים? אין לנו השגה בדברים המפליאים שמתרחשים בעולם...' אבל זה לא בדיוק כך. הקב"ה כן רוצה שהאדם יבין, ואם אינו מבין, שילמד יותר תורה!

לא! הוא זייף
כאן; הוא לא
מחזיק את
הכינור נכון...

ידוע מה שכתוב בזה"ק (פרשת ויקרא) לגבי חטאת, שהתורה מגלה לאדם את חסרונותיו. הדרך הברורה והמועילה ביותר שיש לו לאדם לדעת איך לחזור בתשובה, היא על-ידי לימוד התורה! נסביר: פעמים רבות האדם שואל: 'איך אני יכול לדעת מה יש לי לתקן? אני יודע שאני צריך לחזור בתשובה, אבל איך אדע על מה?' הוא לא מתכוון לומר שהוא מושלם. להיפך, הוא אומר: 'יש לי כל-כך הרבה דברים לתקן, שאיני יודע במה לבחור...' הנה את התשובה לשאלה זו, יקבל האדם על-ידי שידבק עצמו בתורה, על-ידי שילמד בעמל ויגיעה. זה מה שיעורר בו הרגשים מסוג עדין יותר להבחין בדברים!

עדינות של תורה

הכינור. כפי שלהבדיל בחכמת הרפואה או בחכמת המוזיקה, ככל שהאדם שקוע בה יותר, כך הוא מפתח רגש עדין יותר להבחין בדברים קטנים שבקטנים... בתחילה, כששמע כינור מנגן, לא הבין בזה יותר מדי, ועכשיו שלמד והשקיע בלימודי כינור, הוא שומע כל תו היוצא ממיתרי הכינור ומבחין בקול העדין ביותר הבוקע ממנו. אפשר לשמוע אותו אומר על מי שמנגן בכינור: 'לא! הוא זייף כאן; הוא לא מחזיק את הכינור נכון...'

הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א בספרו צדקת הצדיק (אות רט) כותב:

חידושי תורה בכל יום

חידושי תורה. "בכל יום יש חידושי תורה, שהשם יתברך מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ומעשה בראשית הוא על ידי התורה, כמו שאמרו בריש בראשית רבה (א, א), ומסתמא גם החידוש הוא על ידי חידושי תורה, ולכן אחר ברכת יוצר המאורות שהוא ההכרה בחידוש מעשה בראשית בכל יום, תיקנו ברכה שניה שהוא כמו ברכת התורה, כמו שאמרו בברכות (א, ב), שמבקש לידע החידושי תורה שהוא על ידי חידושי מעשה בראשית.

ואשרי מי שזוכה להשיג זה אחר כך בקריאת שמע שהוא הלימוד תורה הקבוע בכל יום, וכמו שאמרו (מנחות טז, ב) דבקריאת שמע שחרית וערבית קיים 'לא ימוש', וקריאת שמע דברי תורה, תפילה אינו דברי תורה, כמו שאמרו בברכות (כא, א), כי רצון השם יתברך ששיגו בקריאת שמע שהוא מצות 'לדבר בם וגו' (דברים יא, ט) על ידי הדיבור בדברי תורה ישיג החידושי של כל יום!"

"וכן רבי שמעון בר יוחאי וחביריו שתורתן אומנותן, אין מפסיקין לתפילה (שבת יא, א), כי היו יודעים בכל יום חידושי תורה שמתחדש בכל יום תמיד כפי החידושי שבמעשה בראשית, אבל חכמים שהם ידעו שלא כל אחד זוכה לכך, תיקנו התפילה לבקש מהשם יתברך שייחננו לזכות ולקבל השפע המיוחד שבכל יום!"

ספר וצולם. והנה בתוך דבריו רשם בסוגריים (וכן הוא במחשבות חרוץ אות יא): "זכמו ששמעתי" (בפולין היה ידוע שכאשר רבי צדוק אומר 'שמעתי', הוא מתכוון ששמע מרבו רבי מרדכי יוסף מאיביצא זיע"א) כי השם יתברך עשה ספר והוא העולם, ופירוש על אותו ספר והוא התורה, כי התורה כמו מפרש קניני השם יתברך בנבראים! ובמחשבות חרוץ הוסיף על זה: "כמו שאמר הרבי ר' בונם ז"ל על "מלאה הארץ קניניך" - רצה לומר, איך לקנות אותך ולהשיג אותו יתברך!"

להבין מהלכי הבריאה ע"י התורה

ובמה שנוגן לדידן, יש כאן יסוד גדול. האדם מסתובב בעולם ואינו מבין את המתרחש. הוא אומר לעצמו: 'מי יכול להבין דרכי הקב"ה? מדוע יש כל-כך הרבה אסונות? מדוע יש כל-כך הרבה דברים מתמיהים?'

הסבר. אולם הסתכל בתורה, ותראה ששם מופיע הפירוש לכל מה שמתרחש. לכל דבר יש הסבר, הסבר יותר עמוק, הסבר יותר גבוה, אבל הקב"ה גילה אותו. הוא רשם אותו בתוך התורה. הרבה פעמים מגלים לאחר מעשה כל מיני ראשי תיבות וסופי תיבות שבהם הדבר היה מרומז, וירא שמים ככל שהוא מוסיף ללמוד תורה, הוא מבין יותר את המתרחש!

והנה להבין מהלכי הבריאה, מדוע הקב"ה סיבב

הרפואות

מתוך החיים: יש שהמשגיח בישיבה קורא לאחד התלמידים להעיר לו על דבר שלא עשה כשורה, והלא קופץ ואומר לו: 'אני יודע על מה אתה רוצה להעיר לי - על כך וכך'. אומר לו המשגיח: 'לא! לא קלעת למטרה. דבר פלוני? - לא נורא. אני רוצה לדבר אתך על בעיה גדולה בהרבה...' אפשר לראות לפעמים שהתלמיד כל-כך נבהל. הוא אומר: 'מה, דבר פלוני? לא הבנתי בכלל שזה בעיה!'

הבנה לחיים: כך היא המציאות, כשאין לו לאדם דעת, אין לו את הגישה הנכונה ואינו יודע להבחין בין בעיות גדולות לקטנות. וכיון שיש לו לאדם דעת, יש לו אחיזה הרבה יותר גדולה להבחין ביניהן. אבל התורה צריכה לתת לו את זה. התורה היא הפירוש לעולם. כשיש לו לאדם איזו חסרון בחייו, וחוצץ מעצם החסרון שיש לו, הוא גם ברוגז על זה... הוא מרגיש שנעשה לו עוול. הוא מרגיש שזה לא מגיע לו... חסר לו בדעת.

הסתכלות הבריאה של מי שלומד תורה היא שזה מתאים להפליא. אין לו שום קושיא, זה דבר ראשון. הוא קולט בין רגע - 'תראה, היתה לי כאן הרגשה של 'כוחי ועוצם ידי', והנה הראה לי הקב"ה שאיני יכול לבד...' הוא אמנם רוצה שהקב"ה ישלח לו ישועה, והוא מקווה שיואר לו, ומאמין שהקב"ה רוצה לעזור לו ויעזור לו, אבל אין לו שום קושיא מדוע הוא צריך להתמודד עם מה שהוא מתמודד. התורה היא זו שנותנת לו לאדם את ההרגש הנכון, אבל התורה הנכונה דווקא, היינו זו שהאדם לומד כדי להתדבק בה!

ברורה במאמר חז"ל 'אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו!'

הדברים דקים

כשהאדם נעשה דבוק בתורה ובמצוות, הוא מתחיל להרגיש את הדברים האלה. הוא מתחיל להבין מה הם חסרונותיו הגדולים יותר, ומה הם חסרונותיו הקטנים יותר. הדבר תלוי בדעת האדם. הקב"ה הוא זה שצריך להאיר לו בדעתו להבין על מה הוא צריך להשקיע יותר עבודה. אבל זה חייב לבוא מן התורה. מי שאינו בר דעת, אינו מבחין בין הבעיות הגדולות שיש לו לבעיות הקטנות.

משגה. יש שהמשגיח בישיבה קורא לאחד התלמידים להעיר לו על דבר שלא עשה כשורה, והלה קופץ ואומר לו: 'אני יודע על מה אתה רוצה להעיר לי - על כך וכך'. אומר לו המשגיח: 'לא! לא קלעת למטרה. דבר פלוני? - לא נורא. אני רוצה לדבר אתך על בעיה גדולה בהרבה!' אפשר לראות לפעמים שהתלמיד כל-כך נבהל. הוא אומר: 'מה, דבר פלוני? לא הבנתי בכלל שזה בעיה!'

הפירוש. כך היא המציאות, כשאין לו לאדם דעת, אין לו את הגישה הנכונה ואינו יודע להבחין בין בעיות גדולות לקטנות. וכיון שיש לו לאדם דעת, יש לו אחיזה הרבה יותר גדולה להבחין ביניהן. אבל התורה צריכה לתת לו את זה. התורה היא הפירוש לעולם. כשיש לו

לאדם איזו חסרון בחייו, וחופץ מעצם החסרון שיש לו, הוא גם ברוגז על זה... הוא מרגיש שנעשה לו עוול. הוא מרגיש שזה לא מגיע לו... חסר לו בדעת.

הסתכלות. הסתכלותו הבריאה של מי שלומד תורה היא שזה מתאים להפליא. אין לו שום קושיא, זה דבר ראשון. הוא קולט בין רגע - 'תראה, היתה לי כאן הרגשה של 'כוחי ועוצם ידי', והנה הראה לי הקב"ה שאיני יכול לבד...' הוא אמנם רוצה שהקב"ה ישלח לו ישועה, והוא מקווה שיורא לו, ומאמין שהקב"ה רוצה לעזור לו ויעזור לו, אבל אין לו שום קושיא מדוע הוא צריך להתמודד עם מה שהוא מתמודד. התורה היא זו שנותנת לו לאדם את ההרגש הנכון, אבל התורה הנכונה דווקא, היינו זו שהאדם לומד כדי להתדבק בה!

לדת לתורה לשנות

הנשיה. הבעיה הגדולה ביותר של האדם היא זו שהוא תועה ואינו יודע כלל את הקורה אתו.

הנה יש שאדם נוסע עם בנו הקטן ובנו אינו מפסיק להטרידו. כל כמה רגעים הוא שואל אותו: 'לאיפה הגענו כבר? מתי מגיעים?' מהחלון הילד רואה רק הרים ועצים ואין לו מושג עוד כמה זמן תיארך הנסיעה. האב אין לו את השאלות האלה, כי האב ראה כל הזמן כמה הם הולכים ומתקרבים למחוז חפצם. האמת היא שאפילו אדם מבוגר, בפעם הראשונה שהוא נוסע למקום מסוים,

איך הרגיש את האבא החילוני?

מעשה

סיפרתי בעבר ששמעתי מיהודי שנטל חלק בחופה של חתן בעל תשובה, שבשעת החופה ראו על אבי החתן אשר עדיין נשאר רחוק מן התורה, שהוא מתרגז והולך והיה נראה בכל רגע שהנה עוד מעט קט הוא מתפרץ בזעמו ומתחיל לעורר מהומה. כשמסדר החופה, יהודי חשוב מאוד, שם לב לכך, הוא עצר את הכל וביקש לדבר אתו.

הוא נכנס עמו לחדר, ויצא עמו כעבור כמה דקות, ואז הוא המשיך את החופה כשהכל נעשה על הצד הטוב ביותר, אין פרץ ואין צווחה - אבל יש קול ששון וקול שמחה!

כולם התעניינו לדעת מה אמר לו באותן דקות ספורות, ושמא הבטיח לו סכום כסף. כששאלו על כך לאחר מכן את מסדר החופה, אמר: "פשוט מאוד, שמתי לב שהוא אין לו מושג מה קורה כאן. שוברים כוס, וקוראים אגרת בארמית, וכן הלאה. זה היה נראה לו

הבנה למעשה

ואל הנמשל: כשהאדם קולט את הנעשה עמו בחייו, עוד לפני שהוא מבין את כל המציאות, החיים נעשים לו הרבה יותר קלים ומאירים. הוא מבין את מהלך החיים וכל-כך הרבה צער נחסך ממנו!

המשך מעמוד 2 | הקשר שלי עם התורה - כיצד?

דוגמא להתקשרות זו

הבינה והאמרה:

אחת מהדוגמאות להבין את היסוד היא המושג של כיבוד תלמיד חכם או ספר תורה. ניגשים אל ספר התורה ומנשקים אותו, ועומדים לכבודו, וכן הלאה ככל ההלכות המבוארות בשו"ע. כשהאדם מכבד תלמיד חכם, הוא כאילו אומר: 'אני יודע שיש כאן משהו יותר גבוה. אני יודע מה, לא בחנתי אותו, אבל אני יודע שיש כאן משהו יותר גבוה'. וכיון שכן, הוא יכול להתקשר לחלק היותר עמוק שבו. כבוד נובע מהבנה הקיימת אצל האדם, כי באמת מה הפירוש 'כבוד'? כבוד פירושו שהאדם מתנהג עם אדם מסוים או עם דבר מסוים מתוך הכרה שהוא יותר חשוב ממנו. אני נכנע לו. אני קם ממקומי, אינני מדבר עכשיו, יש לי

יראת הכבוד.

אומר הבעש"ט הק': כשהאדם לומד תורה, יש לו שמחה עצומה כי זכה ללמוד להתדבק בשעשועיו של הקב"ה, אבל אם זה לא יהיה כרוך בצער על כי בבוא היום יתבייש מהדרגה שבה הוא לומד עכשיו, אם לא יאמר אז בלבד: 'אני יודע שיש כאן הרבה יותר ממה שהבנתי, ואני מתבייש מכך ומצטער על כך' - לא יוכל לטעום מאותו אור רוחני שקיים שם. רק אם זה יהיה כרוך בצער זה, רק אז יוכל לקבל ממנו טעימה!

נניח שיש בבית הכנסת יהודי ירא ושלם - אשר אף אחד אינו יודע בדיוק מה סדר יומו ומה גודל עבודתו, אבל כולם רואים ויודעים שהוא גבוה משכמו ומעלה - ומתפלל מנחה. ובאותו מניין יש שני אנשים, ראובן ושמעון. ראובן אינו יודע כלל שיש כאן איזה יהודי מיוחד. הוא מתפלל מנחה והולך לו. ושמעון יודע

הוא כל הזמן שואל כאותו ילד קטן. החל מהפעם השניה הוא כבר יושב ברוגע, כי הוא מזהה כל הזמן... 'הגענו כבר אל הסיבוב...' 'עברנו כבר מושב פלוני...' כשהאדם מבין מה קורה, אין לו את הצער הגדול!

השינוי. העולם הוא ספר, התורה היא הפירוש לאותו ספר. ובכן, על האדם להכריח את עצמו להתדבק בתורה, דהיינו ללמוד תורה, לחשוב כמו שהתורה רוצה, לתת לתורה לשנותו... לא שישאר כבתחילה ובמקרה ילמד שעה ביום, כי אז ימשיך לתעות ביער ובכל מה שיקרה לו, תהיה לו תוספת צער, אלא יאמר לעצמו בכל עת: 'אני רוצה לחשוב כפי שהקב"ה רוצה שנחשוב'. מה צריך לחשוב כשקמים בבוקר? מה צריכות להיות המחשבות בעת אמירת ברכות השחר? ילמד את עצמו לחשוב כפי מה שהתורה מלמדת, וילמד עוד ועוד, כפי שה'חתם סופר' כתב בפרשת בחקותי, שאפילו ילמד האדם הסדרים נשים נזיקין, כל שילמד אותם ביגיעה ועמל כדי לעדן את גופו, זה יגרום לנשמתו להאיר, ואז יוכל לקבל את ההסתכלות הנכונה על כל דבר!

זה הכלל: אם אתה לומד מתוך ביטול, הקב"ה מסכים לפרש לך את עולמו. מתנה היא שהקב"ה נותן לך. אינך מחויב להמשיך לתעות. תמשיך לחיות את חיך עם כל מה שגזר עליך, אבל תהיה לך הבנה לכל דבר - זה מה שקורה לי עכשיו... 'זה מה שאני צריך לומר עכשיו'...

ללמוד עם פירוש

חירה. אדם שנוסע לתיר את העולם, אם אינו לוקח עמו מדריך, אין לו כלום מזה, כי אינו מבין, אף לא רואה שום דבר. אף כאן, אם בעל כורחנו אנו נוסעים במסע החיים, מדוע לא ניקח אתנו מדריך? הקב"ה הלא נותן לנו את המדריך, מדוע לא ניצמד אליו?!

פירוש הנזק. זה מה שכתב רבי צדוק בקשר לחידושים שהקב"ה מביא כל יום לעולם. אומרים לו לאדם: 'היום יקרו לך הרבה דברים. זה סוד. בשעה שתים תראה, בלי נדר, מה מחכה לך...' אך הקב"ה נותן לו הזדמנות על הבוקר לומר 'יוצר אור', ואח"כ יבקש: "אבינו אב הרחמן וכו' ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל..." - 'מה שצריך לקרות' - יקרה, השאלה היא רק אם אבין או לא. עזור לי להבין'. ואז יקרא קריאת שמע, וכך תהיה לו הסתכלות אחרת על מאורעות היום. יהיה לו פירוש הגון על הספר!

כל אחד הרי יודע מה זה ללמוד עם פירוש ומה זה ללמוד בלי פירוש, כאשר אין יודעים היכן להניח את הפסיק, ואין מבינים מה זה קושיא ומה זה תירוץ. עם פירוש הכול מאיר. אכן על זה צריך האדם להשקיע בתפילותיו שיזכה לחיות את יומו עם פירוש - פירוש של התורה!

שיש כאן יהודי צדיק. במה בדיוק מתבטאת צדקותו? אין הוא יודע. אבל הוא יודע שרוח אלוקים מרחפת עליו ואינו מוריד את עיניו ממנו בחזרת הש"ץ. מה צדיק זה חושב בעת חזרת הש"ץ? אינו יודע לומר, כי אין לו את הכלים לזה. אבל כיון שהוא מנסה להכניס בתוכו את מה שהוא רואה, זה ישמש אותו בעתיד. הוא שואב בקרבו יראת שמים בעצם היותו שם, כי על אף שאינו יודע מה, הוא יודע שיש כאן דבר גדול! אומר לנו הבעש"ט הק' שזהו הפירוש בשני הפסוקים בתהלים. אתה צריך לדעת שדברי התורה נחמדים מזהב ומפז רב, אבל שמחתך בלימוד התורה צריכה להיות כמוצא שלל רב, היינו שתזכור שיום אחד תוכל למצוא שם דברים גדולים, וכיון שתלמד באופן זה, דברי התורה יחדירו בך אור גדול של קדושה!

להודות על התורה!

הלל והודיה להקב"ה במשנתו של מרן אור
שבעת הימים הבעל שם טוב הק' זי"ע

להגל יומ"ד דליה - חג השבועות תק"כ

כשהקב"ה נותן לנו את התורה, הוא נותן לנו יחד עמה את מלמדי התורה, את הצדיקים שילמדו אותנו דבר ה' וידריכו אותנו בעבודתו. ובכן, בחג השבועות הוא יומא דהילולא של הבעש"ט הק', זי"ע א' וחיוב גדול יש לנו להודות לה' על שנתן לנו בני הדור האחרון, דור עקבתא דמשיחא, להיאחז בדברי קדשו של אור שבעת הימים ולקבל מהם מהלכים בעבודה המאירים את חיי האדם בכל העניינים!

אחד מהיסודות שהבעש"ט הק' לימדנו, יסוד בעבודה שיכול להמשיך על האדם שפע גדול, הוא כדלהלן:

מעשה

מובא בספרים (סיפור זה מובא בכמה נוסחאות בהרבה ספרי קודש. ראה הוספות לספר 'כתר שם טוב' אות ט. ובספר עבודת פנים מכתבים אות יא.) שכאשר **בעל התניא** היה אצל **המגיד ממעזריטש** זי"ע א', סיפר לו המגיד מעשה שהיה עם רבו הבעש"ט הק', כשעדיין לא נתגלה והיה נע ונד מעיר לעיר. נוהג היה אז לשאול בשלומם של בני אדם, אנשים ונשים, צעירים וזקנים, ואפילו בשלומם של ילדים - 'מה שלומך? מה נשמע?' - והסיבה לכך, כי היתה לו נחת רוח גדולה כששמע תשובותיהם של בני אדם אשר ביטאו תמיד שבח והודאה לה'. האנשים בדרכם שלהם, היו מודים לה' על בני ביתם ועל פרנסתם; הנשים בדרך שלהן, היו מודות לה' על הבריאות ועל הילדים, והילדים בדרכם שלהם, היו מודים לה' על שיש להם הורים שמספקים להם כל צרכיהם ושולחים אותם לתלמוד תורה.

פעם הגיע לעיר אחת ושאל כמנהגו בשלום כולם, והיה שם באותה עיר יהודי תלמיד חכם שכבר עבר עליו יובל שנים שבהן ישב ולמד יומם ולילה כשהוא פרוש מכל ענייני העולם הזה. חדר מיוחד היה לו בפינת בית הכנסת ששם היה יושב כל היום ועוסק בתורה כשהוא עטור בטלית ותפילין ואינו מכניס מאומה לפיו עד אחרי תפילת ערבית, אז היה טועם קצת לחם ומים. ניגש הבעש"ט הק' אף ליהודי זה ושאל אותו: 'איך הבריאות? יש לך כל מה שאתה צריך?' וכיון שהלה לא הכיר את טיבו של הבעש"ט הק' כי היה לבוש בבגדים פשוטים וטרם יצא שמו בעולם, לא שת לבו אליו ולא ענה לו מאומה. שאל אותו הבעש"ט הק' עוד כמה פעמים לשלומו, עד שהלה התרגז על שמפריע לו מעבודתו, ועשה תנועה בידו כאומר: 'צא מכאן ואל תפריע לי מלימודי!'

או אז פנה אליו הבעש"ט הק' בשאלה: 'מדוע אינך נותן ל'כביכול' (הקב"ה) את פרנסתו?' והוסיף: 'אם לא תתן לו את פרנסתו, הוא ירעב ויסתלק מן העולם!' כששמע הלה סגנון דיבור כזה, הוא הזדעזע עד עמקי נשמתו - 'מי הוא זה ואיזהו שמלאו לבו לדבר כך?' אך הבעש"ט הק' המשיך והסביר את טעמו, וכה אמר: 'בני ישראל יושבים על הפרנסה שהקב"ה נותן להם. על איזו פרנסה 'כביכול' יושב? הנה **דוד המלך** מגלה לנו בתהלים: "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל" - 'כביכול' **ברוך** הוא **יושב על תהלותיהם של ישראל, על ההילולים שהם מהללים אותו בעבור הפרנסה שהוא נותן להם, ובעבור ההילולים שהוא מקבל מהם, הוא נותן להם שפע בני חיי ומזוני רווחי!**

כך לימדו הבעש"ט הק' לאותו תלמיד חכם שיידע שמלבד עבודתו הגדולה, יש עוד עבודה - להכיר בהטבתו של הקב"ה ולהוציא עליה מהפה שירות ותשבחות, וכשהאדם עושה כך, הוא מפרנס כביכול את הקב"ה, כלשון חז"ל (זוה"ק ויקרא ז, ב): 'ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים', אשר לפי

תורת הקבלה פירושו שישראל עושים אתערותא דלתתא וזה מה שגורם לאתערותא דלעילא ומביא לעולם בני חיי ומזוני רווחי!"

הבנה למעשה

הנה סיפור זה הוא אחד מהרבה דיבורים ועובדות שבהם לימד אותנו הבעש"ט הק' שהאדם צריך שיהיה שם שמים שגור על פיו מתוך הלל והודאה, וצריך להחזיר זאת בלב הבנים והבנות. יש ששואלים את הילד: 'איך היה היום בבית הספר?' והוא משיב: 'היה נפלא...' אך לא! הבעש"ט הק' לימדנו שאסור להשיב כך. צריך לומר: 'היה **נפלא ברוך השם. תודה לא-ל...**' הבעש"ט הק' שאל יהודים לשלומם רק כדי שיענו כך. ובזה האדם פותח **צינורות גדולים. הוא נעשה דבוק בה' ומביא שפע לעולם!**

כך כתב ב'תולדות יעקב יוסף' (פרשת ויצא): "שמעתי ממורי, כשבא נשמה מאצילות אל עולם עשיה, ורואה איך שם נתגבר הקליפה, ואיך נקל כבוד המלך רב ושלטי בעיניהם, אז הוא מעורר את עצמו ליתן יותר שבח לכבוד המלך מלכו של עולם שאין הוא כאחד מהם!"

הנה כי כן, האדם מודה לה' ואומר: 'ברוך ה', אינני כמוהם...' זה מה שבאמת מונח בהודאה שאנו מודים: "ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו" - **אנו מודים לה' שהגם שאנו נמצאים בעולם כה חשוך, איננו שקועים בו, כפי שהתבטאו כמה מן הצדיקים: כמה חשוך הוא העולם למי ששקוע בתוכו, וכמה הוא מאיר למי שמתעלה על גביו וחי בעולם רוחני!**

אשר בחר בנו

והנה בעומדינו בעת חג מתן תורתנו, בו אנו מקבלים את התורה מחדש, אחד מהדברים שמביאים את האדם להצליח בתורה, הוא **להודות לה' על התורה.** הוי אומר: אפשר לתת הלל והודאה על הפרנסה, אפשר לתת הלל והודאה על המשפחה ועל הבריאות. אך הכלל שכאשר האדם מודה על דבר מסוים, הוא מעורר שפע לאותו דבר, **כי על-ידי ההודאה, הוא מכיר שהדבר מגיע ממקור החיים וגורם לפתיחת צינורות השפע. לכן כשהאדם מודה על התורה, הוא ממשיך על עצמו שפע של תורה!**

אכן אחד מהעניינים של **ברכת התורה, הוא ההודאה על התורה.** האדם לא רק מבקש הערב נא את דברי תורתך בפינו, אלא גם מודה 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו' - 'אני מודה לך ה' שנתת לי חיות!'

במסכת ברכות (ב, ג.) עוסקת הגמרא בשאלה מה עשה דוד המלך ע"ה בלילה. **ברד"ק על הפסוק** "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך" כתב ביישוב הסתירה, שדוד המלך אמר אז שירות ותשבחות בענין התורה, ובלשונו: "חצות לילה אעיר משנתי ואקום ממיטתי להודות לך, על המשפטים שנתת לי, שהם ישרים וצדיקים!"

אע"פ שהאדם מרגיש שהוא לומד אך מעט, אע"פ שהאדם מרגיש רחוק - אדרבא! **על-ידי שתתן הודאה על התורה, תתקרב אליה. עבודת ה' היא ליתן שיר ושבח להשי"ת!** אפילו במילים קצרות ומדודות - 'ברוך השם, אני מודה לך רבונו של עולם! הקב"ה כביכול מקבל חיות מזה. פירושו של דבר שהקב"ה רוצה להביא חיות לעולם, וזה מה שנותן לו את היכולת להביא חיות לעולם.

עכ"פ בזמן כזה אפשר להתבונן הרבה - 'אי לאו האי יומא, איך היינו נראים?' אכן **מכל ההטבות שהקב"ה נתן לנו, זוהי ההטבה הגדולה ביותר - נתינת התורה!**

אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו!